

Nr 32.

Andra kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande över motion om utredning av frågor i samband med den statliga självriskan vid skador såväl direkt som å tredje man.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 36, ha herrar *Ahlsten* och *Antby* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning av frågor, som stå i samband med den statliga självriskan vid skador såväl direkt som mot tredje man.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från riksförsäkringsanstalten (Rfa) och försvarets skaderegleringsnämnd.

Rfa anför bl. a.:

Då krav på skadestånd framställes mot myndighet, tillhörande den centrala statsförvaltningen, ligger som regel beslutanderätten direkt hos Kungl. Maj:t. Det förekommer dock, att vederbörande förvaltningsorgan bemyndigats att utan Kungl. Maj:ts hörande intill visst begränsat belopp utbetala skadestånd till tredje man. Kommunikationsverken återigen torde i princip vara berättigade att utan begränsning i första hand själva besluta om utgivande av dylik ersättning. Som allmän regel gäller, att den, som ej åtnöjes med statlig myndighets beslut, äger få sina ersättningsanspråk prövade av Kungl. Maj:t. Ogillas i administrativ ordning prövat ersättningsanspråk, är det vederbörande obetaget att hänskjuta skadestandsfrågan till domstols prövning.

I motionen förutsättes, att beslutanderätten i hithörande frågor skall överlämnas till ett centralt statligt organ, vilket skulle erhålla samma vidsträckta befogenhet att besluta om skadeersättning, som tillkommer enskilt försäkringsbolag. En större enhetlighet skulle måhända ernås med en sådan anordning. För den rättssökande allmänheten skulle det kanske också i vissa fall bli lättare att avgöra, vart man hade att vända sig för att få skadestandsanspråk prövade.

Rfa hyser emellertid starka principiella betänkligheter mot att ett särskilt statligt organ under Kungl. Maj:t skulle få en sådan fri dispositionsrätt över allmänna medel och ifrågasätter om inrättandet av ett dylikt organ skulle medföra någon avlastning för domstolarna. Ersättnings sökande, som ej kunnat träffa uppgörelse med det statliga skaderegleringsorganet, har kvar sin rätt att få sina anspråk prövade av domstol. Att det tilltänkta organets avgöranden i skadestandsfrågor skulle framstå som mera auktoritativa för den rättssökande allmänheten än de beslut i dylika

ärenden, som träffas enligt den nuvarande ordningen, torde ingalunda vara säkert. Det synes ej heller uteslutet, att förekomsten av ett dylikt centralt organ för ifrågavarande särskilda ändamål skulle ge upphov till framställande av åtskilliga obefogade skadeståndsanspråk. På grund härav skulle antalet rättstvister av ifrågavarande slag kunna komma att ytterligare ökas.

Rfa framhåller vidare, att ett statligt skaderegleringsorgan måste ha tillgång till sådan utredning av både teknisk och annan art, som erfordras för ersättningsfrågornas bedömande. För sådant ändamål torde ett omfattande remissförfarande bliva oundvikligt. Det säger sig självt, att ärendenas avgörande härigenom i många fall skulle avsevärt fördröjas. Rfa anser sig icke kunna tillstyrka motionen.

Skaderegleringsnämnden, som inrättats under år 1945, anför bl. a.:

Nämnden utgör ett rådgivande organ i frågor om skadestånd till tredje man. Den tager icke annat än i särskilda fall befattning med frågor om skadestånd i avtalsförhållanden mellan försvarets myndigheter och annan part. Dess verksamhet är begränsad till skadeståndsärenden av viss ekonomisk storlek, men nämnden yttrar sig stundom i ärenden, som avse obetydligt belopp, då så påkallas av ärendets principiella betydelse. Vid handläggning av mera omfattande ärenden, som avse kroppsskador, förstärkes nämnden med en tredje ledamot, utsedd, liksom övriga ledamöter, av Kungl. Maj:t bland de personer, som representera landets största företag inom försäkringsområdet. Därigenom skapas garanti för att nämnden i sina beslut på hithörande områden upprätthåller en praxis, som överensstämmer med den inom försäkringsväsendet i allmänhet tillämpade.

Syftet med nämndens inrättande har varit att erhålla en i möjligaste mån enhetlig reglering av de talrika och ofta omfattande tredjemansskadorna inom försvaret utan att rättegång skulle behöva tillgripas.

Nämnden har sedan den trädde i verksamhet den 1 december 1945 handlagt 425 ärenden, varav betydligt mer än hälften avser ansvar på grund av skador, uppkomna vid trafik med försvarets motorfordon. I mindre än tio fall har rättegång förordats och det har då huvudsakligen gällt principavgöranden av sådan karaktär och räckvidd, att domstolsprövning ansetts önskvärd.

Nämnden anser, att det med motionen avsedda syftet torde vara tillgodosett såvitt gäller försvarets område.

Utskottet finner, att skäl kunna anföras både för och emot ett särskilt organ för behandling av ersättningsanspråk gentemot staten vid inträffade skador. Det torde icke kunna bestridas, att förefintligheten av ett dylikt organ skulle kunna leda till större enhetlighet vid ersättningsbestämmande, och för den, som vill göra sin påstådda rätt gällande, blir det lättare att avgöra varthän han skall vända sig.

Å andra sidan kan tillskapandet av ett sådant organ icke i och för sig medföra, att skadeståndskrav icke skulle kunna fullföljas inför domstol. Huruvida antalet fall av sådan fullföljdstalan skulle bli mindre eller större, såsom riksförsäkringsanstalten synes befara, undandrar sig utskottets bedömande.

Det får emellertid anses tveksamt, om det kan vara riktigt att åt en nämnd överlåta att helt avgöra framställda ersättningsanspråk, då det ju understundom kan gälla ganska betydande belopp. Å andra sidan vill utskottet gärna understryka, att en hel del småärenden av ringa ekonomisk vikt med fördel synas kunna avlastas från Kungl. Maj:t, som nu i regel har att ta slutlig ställning till även sådana ärenden, hörande till den centrala förvaltningen. Den som är missnöjd med vederbörande förvaltnings beslut, har givetvis möjlighet att hos Kungl. Maj:t överklaga beslutet.

Med hänsyn till att mera omfattande olägenheter av den nuvarande ordningen knappast äro för handen och att inrättandet av ett särskilt centralt organ kan befaras leda till större omständlighet, är emellertid utskottet icke berett att tillstyrka utredning utan får hemställa,

att motion II:36 ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 april 1950.

På utskottets vägnar:

PATRIK SVENSSON.

Närvarande: herrar Svensson i Alingsås, Nordkvist, Ekdahl, Pettersson i Ersbacken, fröken Öberg, herrar Christenson i Malmö, Ohlsson i Kastlösa, fröken Ager*, herrar Hansson i Skegrie*, Brandt*, Dickson*, Forsberg, Wedén*, Jönsson i Rosshol, fru Svedberg, herrar Allard*, Andersson i Ronneby*, Nihlfors och Braconier.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.